

בעיקר חלומות: תוכנית הצבת הכוח הבינ"ל בעזה מלאה חורים

written by אלי קלוטשטיין | 05.11.2025

מעט פחות משנה חלפה מאז החלה כהונתו השנייה של דונלד טראמפ בבית הלבן, ואם יש דבר אחד שאנו הפרשנים היינו אמורים ללמוד בזמן הזה הוא ששום דבר שקשור לנשיא הזה לא ברור מאליו. ודאי שזה נכון בכל הקשור לתיאום בין ארה"ב לישראל, או לאופן שבו מנהלים הוא וראש הממשלה בנימין נתניהו את הקשרים ביניהם. לפי כל הסימנים, ובניגוד מוחלט לפרסומים בתקשורת, השניים הצליחו להגיע להבנה בשורת נושאים ולשיתוף פעולה פורה.

כך, כל אלה שהספידו את הקשרים בין מנהיגי המדינות לפני התקיפה באיראן והכריזו כי נתניהו קבר את היחסים עם ארה"ב התגלו בדיעבד כנביאי שקר. כך גם הרקיעה שחקים כמות הפעמים שהספידו גורמים יודעי דבר את התיאום בין הצדדים, ואמרו בביטחון גמור כי בקרוב ארה"ב תכריח את ישראל לצאת מעזה ¹ אף שבסופו של דבר שתי המדינות הגיעו להסדר שאפשר להשיב את כל החטופים, מבלי שצה"ל נסוג מהרצועה עד היום. אז אחרי כל התחזיות המוטעות הללו, אפשר בהחלט לומר שהצניעות מתבקשת.

לכן, משהתפרסמה תוכנית עשרים הנקודות של טראמפ, הפקפוק בכך שתיושם אומנם מובן ² אך ייתכן שהוא לא הוגן, מקדים את זמנו ולבסוף גם הוא יתברר כמוטעה. הראיה לכך היא שבניגוד לכל הביקורות והתחזיות הקודרות, חמאס שחרר את כל החטופים החיים, ובנוסף גם עד כה החזיר את רוב הגופות שהיו ברשותו.

ובכל זאת, ה"חור" הגדול בתוכניתו של טראמפ היה ונותר הסכמתו של חמאס להתפרק מנשקו ³ תנאי מקדים, לכאורה, להמשך התקדמות התוכנית, ומהלך שלא ברור אם וכיצד יצא לפועל. לכן, אחרי שהשבוע פורסמה טיוטת ההצעה של ארה"ב למועצת הביטחון בדבר הכוח החמוש שישליט סדר בעזה ויוסמך לפרק ארגונים חמושים מנשקם, התהיות עדיין גדולות במיוחד.

ודאי שהצעה כזו למועצת הביטחון אינה אמורה להיות תוכנית פעולה מפורטת בדקדקנות, שתענה על כל השאלות ותביא פתרון לכל הבעיות. אך בכל זאת, מבט חטוף עליה מגלה כי הנחות היסוד שעליה היא מושתתת לוקות בחסר, בלשון המעטה. גם אם ייפתרו כל הבעיות, חשוב להצביע מראש על קיומן, להסביר אותן ולוודא כי מתנהל תהליך חשיבה שבסופו של יום ייתן להן מענה הולם.

הנחות מעורערות

לפני הכול, תוכניתה של ארה"ב מבוססת על כמה אקסיומות שלא ברור כיצד יתממשו. לפי התוכנית יקום כוח בינלאומי בעזה שיוסמך להשליט סדר, לפרק ארגונים חמושים שאינם

מדינתיים, לפעול נגד תשתיות טרור, ללוות את השיירות ההומניטריות ולמנוע פגיעה באזרחים.

חיילים אלה, שיפעלו בהתאם לחוק הבינלאומי והמשפט ההומניטרי, יורשו להשתמש בכוח לשם כך. מדינות מוסלמיות, ובהן אינדונזיה ומצרים למשל, יקצו את אנשיהן לכוח, ולפי גורמים ששוחחו עם כלי תקשורת בארץ הכוונה היא שיתחיל לפעול כבר בינואר הקרוב, עוד חודשיים. במקביל, כוחות צה"ל יחלו לסגת משטחים ברצועת עזה.

אלא שהתנאי המקדים לכל ההליך הזה הוא שחמאס יתפרק מנשקו. כך היה סדר הדברים בתוכנית עשרים הנקודות של טראמפ, וכך גם הגיוני כעת [?] משום שמדינות שיועדו להשתתף בכוח הזה כבר הצהירו על חששן לפעול בעזה כל עוד חמאס נמצא בשטח וחמוש. ישראל מצידה לא צפויה לוותר בנקודה הזאת, או להסכים להתקדם במימוש התוכנית אם חמאס עדיין יחזיק בנשקו. חמאס, באופן לא מפתיע, לא נראה כאילו הוא מתכוון לרדת מהבמה ולמסור את כלי הנשק שברשותו. ראשיו הצהירו זאת בכמה הזדמנויות באחרונה, והאופן שבו התייחס למתנגדיו בעזה היא מסר ברור בעניין.

הטיוטה שהוגשה למועצת הביטחון לא מתייחסת לבעיה הזאת, לא מסבירה כיצד תיפתר, או מה יקרה אם ארגון הטרור יסרב לפרז את עזה. היא גם לא מתווה אפשרויות פעולה למקרה שחמאס ינסה לבצע "הצגה" של התפרקות מנשק, בזמן שישמור לעצמו את כל אמצעי הלחימה הכבדים. גם לא ברור איך מתווה הפעולה הזה מסתדר עם דברים שאמר טראמפ עצמו, שהצהיר כי אם חמאס לא יעמוד בתנאי ההסכם [?] צה"ל יורשה לחזור ללחימה.

יתרה מכך, אפילו בתסריט הוורוד שחמאס יסכים להניח את נשקו ולאפשר לכוח החמוש לבצע עבודות שיטור וסיכול תשתיות טרור בעזה, לא ברור כיצד בדיוק אמור אותו הכוח לעשות זאת. האם יעמדו לרשותו אמצעים מיוחדים לטיפול במנהרות, במטענים הפזורים בכל רחבי עזה או ברחפנים? האם אנשיו יסכימו להילחם במחבלים חמושים ומסוכנים, וכיצד תגיב הקהילה הבינלאומית אם יפרצו קרבות של ממש שבהם יהיו הרוגים רבים? כיצד הכוח יאכוף את החוק והסדר אל מול ניסיונות של גורמי חמאס לפגוע במתנגדיו, למשל? האם ישראל תסכים לקבל על גבול הנגב המערבי חיילים מצרים חמושים בכבדות, לדוגמה, מבלי שתחשוש שיתפתחו כתוצאה מכך תקריות מצערות?

אגב, לא ברור אם יש עדיין פתרון גם לשאלת המעורבות הטורקית בכוח הרב-לאומי בעזה. ישראל מתנגדת נחרצות להצבת כוח חמוש טורקי ברצועה, ואף זכתה לגיבוי פומבי לכך מסגן נשיא ארה"ב ג'יי.די ואנס בביקורו בארץ, וזאת למרות שלפי הדיווחים אנקרה מעורבת עמוקות בניהול האזרחי של עזה כבר בימים אלה. למרות זאת, ראשי טורקיה, כולל הנשיא רג'פ טאיפ ארדואן עצמו [?] המקורב מאוד לנשיא טראמפ [?] ממשיכים להציף את הרעיון של הצבת כוחות טורקיים ברצועה במידת הצורך, וארה"ב מנסה לקדם אותו מול ישראל. אף שלא סביר שווינגטון וירושלים יגיעו להתנגשות על רקע הסוגיה הזאת, וכי תימצא פשרה בעניין, היא עשויה להפוך למוקד מתיחות נוסף, גם אם רגעי.

פער אחר קשור למועצת השלום שתקום לניהול האזרחי של עזה. לפי התוכנית היא מוסמכת לנהל את ענייני הרצועה עד שהרשות הפלסטינית תעבור רפורמות שיהיו מקובלות על מנהלי המועצה ועל ישראל. אלא שבישראל לא באמת מתכוונים, בסבירות גבוהה, לאפשר לרשות הפלסטינית להיכנס למשול בעזה. אחרי פרסום תוכניתו המקורית של טראמפ נשמעו בישראל הטענות שהרשות ממילא לעולם לא תצליח לבצע רפורמה כזאת, כך שאין ממה לדאוג. אם כן, מי ינהל את עזה בעתיד? האם היא צפויה להישאר בידי מועצת השלום לעולם ועד או למשך שנים ארוכות מאוד?

בנוסף, המועצה עתידה לפעול במסגרת הסכמות בין מצרים לישראל, ובתיאום עם הרשות הפלסטינית. אך מה יעשה במקרה של חילוקי דעות? כיצד פותרים סכסוכים שיתגלעו בוודאי במסגרת העבודה המשותפת, איך משתפים מודיעין מבצעי רגיש הקשור לחיי היומיום ולמצב הביטחוני, ומי מאשר פעולות צבאיות רגישות? איך תשמור ישראל על חיסיון המקורות המודיעיניים שלה מפני גורמים חיצוניים?

נוסף על כך ישנה בעיה של החפיפה בלוח הזמנים. בהתאם להנחה הסבירה שהרשות לא תבצע את הרפורמות הדרושות לפחות עד סוף 2027, וככל הנראה גם לא עד 2028, כיצד תנהל מועצת השלום את פעילותה ללא כוחות חמושים? שכן המנדט של כוחות הצבא הבינלאומיים יפקע בדצמבר 2027 ולכל היותר יוארך בשנה? מי יערוב אז לכך שחמאס לא ישתלט שוב על השטח בכוח, ומה יהיה ניתן לעשות אם יהיה צורך בחמושים כאלה אחרי 2028?

בתוך כל התוכנית הזאת, אגב, אין התייחסות לכוחות החמושים האחרים שנמצאים בעזה, ושחמאס מאיימת על ביטחונם וחייהם. האם המיליציות של אבו-שבאב או זו שקמה בצפון הרצועה ישתלבו בכוח החמוש בעזה? האם ייאלצו למסור את נשקן?

המורשת מול הפרטים

שאלות רבות נותרו פתוחות גם ביחס לעניין השיקום והסיוע ההומניטרי. התוכנית מצינת כי הכוח נדרש, בעזרת סיוע של ארגונים בינלאומיים והאו"ם, הצלב האדום והסהר האדום, לאפשר הכנסת סיוע הומניטרי לעזה באופן מלא. הוא אמור להגן על הסיוע, לדאוג שישמש למטרות שלום בלבד, וכי לא יגיע לידי ארגונים חמושים.

אך כיצד בדיוק אמור הארגון להבדיל בין אנשי הרצועה ולהחליט מי מבין אלה שבאים לקבל את הסיוע הם אנשי חמאס או אזרחים תמימים? איך יזהו אם לאנשים אלה אין קשרים לחמאס, ואולי הם יעבירו לו את הסיוע בדרכים עקיפות? אגב, עד מתי תימשך הכנסת הסיוע ההומניטרי לעזה, ואיך יחליטו שאין כבר צורך במזון ובתרופות ברצועה?

גם הארגונים שעומדים לזרועות הכוח בעייתיים משהו: הסהר האדום, כפי שפורסם בכמה מחקרים, פעל בעבר ביחד עם איראן להברית כלי נשק לחיזבאללה בלבנון, והוא גם התבסס ברחבי הרצועה במהלך המלחמה ועבד בתיאום עם ארגוני הטרור שם. כיצד ניתן להבטיח שהוא אינו

משתף פעולה עם חמאס ומשקם את מערכי הנשק שלו?

כך גם באשר לאו"ם. הרי לא צריך להרחיק לכת כדי להיזכר באופן שבו אנשי אונר"א שיתפו פעולה עם חמאס, עד ששב"כ הזהיר כי הארגון מהווה סכנה ביטחונית למדינת ישראל. האם עכשיו תחזור מועצת הניהול של עזה לעבוד עם סוכנות זו או עם גורמים בעייתיים אחרים של האו"ם?

הדברים הללו נכונים גם ביחס לשיקום: סכנת ההכנסה של חומרי בנייה דו-שימושיים, כימיקלים, כלים מכניים כבדים ועוד הוכחה בעבר פעמים רבות, וגם כיום ישנה אפשרות שחמאס ינסה לנצל את אמצעי השיקום לרצועה כדי לבנות מחדש את כוחותיו, רשת המנהרות שלו, מאגרי הנשק ועוד. איך מונעים ממנו להניח את ידיו על אמצעים אלה?

שאלה נוספת נוגעת לעניין מימון השיקום, הסיוע ההומניטרי ופינוי ההריסות בעזה. לפי הערכות שנשמעו באחרונה, מדובר במיזם שעלותו לכל הפחות עשרות מיליארדי דולרים. התוכנית רק "קוראת" לבנק העולמי ולמוסדות כלכליים בינלאומיים לממן את עלות השיקום, כולל באמצעות הקמת קרן נאמנות ייעודית. איך יאכוף האו"ם על המוסדות העולמיים את העלות הגבוהה הזאת? וכיצד יקציבו לשם כך סכומים כה גדולים?

אגב, התהיות הללו נכונות רק במקרה שהתוכנית תתקבל כלשונה במועצת הביטחון, גוף שבו הפוליטיקה שולטת ביד רמה, ולא ברור אילו תמורות עוד יחולו במתווה זה. ומה אם ישראל תתנגד לתוכנית המתוקנת? האם ארה"ב תאכוף זאת על ישראל, או שמועצת הביטחון תשלח לכאן כוחות חמושים? האם יש תוכנית גיבוי למקרה שזו לא תזכה לתמיכת המועצה או שחמאס יסרב להתפרק מנשקו ומדינות לא יסכימו לשלוח לכאן את חייליהן?

אי אפשר גם לא לתהות אם לא לכך כיוונו מחברי התוכנית. אף שלא סביר לחשוב כך, תמיד קיימת אפשרות שארה"ב וישראל רקמו מראש תוכנית בלתי אפשרית, שמטרתה להיכשל ולאפשר לצה"ל תירוץ להישאר בשטח הרצועה למשך עוד זמן רב. ייתכן ששתי ההנהגות דווקא "בונות" על אי נכונותו של חמאס להתפרק מנשקו, ורק מעוניינות לחשוף זאת קבל עם ועולם?

המון שאלות, מעט תשובות. הטיוטה שהוגשה למועצת הביטחון, בדומה לתוכנית טראמפ עצמה, כוללת הרבה מאוד מלל, ומעט פתרונות מעשיים מפורטים. עם זאת, לא נוכל לזלזל בנשיא האמריקני וביכולתו לשנות את המציאות.

בה בעת, עיקר החשש הוא שטראמפ נוטה להתעלם מהמציאות והמכשולים שהיא מציבה, וסבור שהכול מתנהל לפי התוכנית גם כאשר יש תקלות ובעיות. במקרה זה, גורלה וביטחונה של ישראל תלויים ביכולתה לשכנע את טראמפ כי עליו להביט נכוחה במתרחש לנגד עיניו ולהבין את ההשלכות של התפתחויות שונות. אם אפשר ללמוד על מידת ההצלחה שלה בעניין מתגובות הנשיא בעקבות כוונת ישראל להפציץ באיראן לאחת ירי הטילים עם כניסת הפסקת האש לתוקף ביוני, היחס שלו להוצאות להורג הפומביות שביצע חמאס או ההגבלות על פעולות צה"ל לאחר

שחמאס הרג חיילים ברצועה באחרונה, הרי שזו עומדת להיות משימה מורכבת במיוחד.

חשש נוסף קשור לרושם שלפעמים טראמפ מכריז על תוכניות גרנדיוזיות, והסכמי שלום בפרט, בין היתר לצורך ה"שואו" וקיבוע המורשת שלו בדברי ימי ארה"ב. במצב כזה, הפרטים חשובים לו פחות מהדימוי ההיסטורי, וכך גם יישום ההסכם בטווח הארוך. אם כך יהיו פני הדברים גם במקרה הזה, סיכוי גבוה מאוד שתוכנית ארה"ב לשיקום עזה נועדה לכישלון.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 5 בנובמבר, 2025.